

A szociális földprogramok jelentősége a társadalmi kirekesztődés kockázatának csökkentésében

Korózs Lajos
Államtitkár

Szociális és Munkaügyi Minisztérium

A szociális földprogramok általános célja

- Mezőgazdasági termelésre alkalmas környezetben élő, azonban
 - mezőgazdasági termelésre alkalmas feltételekkel nem, vagy nem elégséges mértékben rendelkező és
 - azt hatékonyan kihasználni nem tudó,szociálisan hátrányos helyzetű családok megélhetését segíteni, életminőségét javítani, önálló egzisztenciateremtési esélyeit növelni.
- Az eszköz: kedvezményes szolgáltatásokkal, juttatásokkal lehetőséget teremt háztáji jellegű mezőgazdasági kistermelésre, állattartásra, az egyének és közösségek, valamint hátrányos helyzetű családok munkára történő aktivizálásával, a helyi erőforrások kihasználásával.

A program célcsoportja

- A tartósan munkanélküliek;
 - Alacsony jövedelmű háztartások;
 - Sokgyermekes családok;
 - Idősek;
 - Megváltozott munkaképességűek;
 - Romák.
-
- A kirekesztődésben veszélyeztetettek köre hazánkban is ugyanaz, mint a többi uniós tagállamban, ugyanakkor a hangsúlyok nem azonosak.
 - Nálunk a földrajzi különbségek és az etnikai hovatartozás jóval meghatározóbb veszélyeztetettségi forrás.
 - A társadalmi kirekesztődéssel sújtott településeken élők integrációját különösen nehezíti a nagyarányú tartós munkanélküliség és inaktivitás.

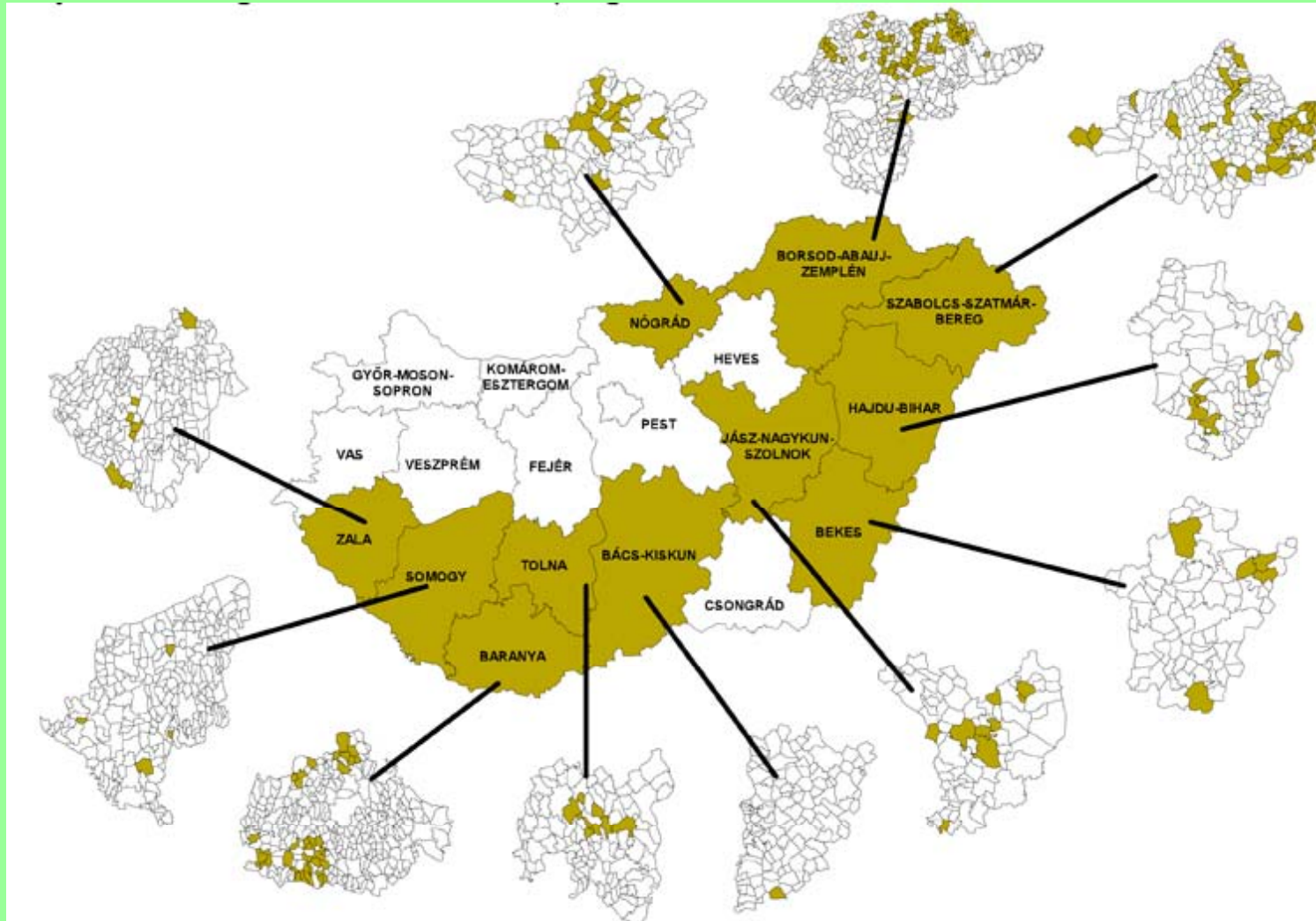
A szociális földprogram működésében érvényesülő alapelvek

- **Addicionalitás:** a támogatásokhoz jelentős mértékű saját erő, helyi források biztosítása szükséges. A pályázat által megkövetelt saját erő általában 10%-a a teljes megvalósítási költségnek.
- **Partnerség:** a támogatási rendszerben fontos szerepe van az ágazati és helyi szervezeteknek. A programok működése során együttműködési rendszer illeszti a programot az adott feltételek között létező társadalmi-gazdasági környezetbe.
- **Programozás:**
 - A pályázati programba gyakorlatilag a helyi pályázók és térségi szervezetek által közös összehangolással kialakított program került. A pályázatokhoz szükséges a helyi kistérségi területfejlesztéssel foglalkozó, önkormányzatok által létrehozott szervezetek ajánlása.
 - A minisztérium támogatási elve és gyakorlata, hogy egy céltérségben több éven keresztül indít programokat. Ez lehetővé teszi elvileg az érintett település kör részére az egymásra építkező fejlesztések megvalósítását.
- **Szubszidiaritás:** a programok döntési rendszere a döntés-előkészítést végző szakértői bizottság által, a lebonyolításban folyamatosan jelenlévő helyi partnerek által és a helyi önálló kezdeményezések figyelembe vétele által hatékony döntések meghozatalára alkalmas.

A program jellemzői

- A szociális földprogram alapvető funkciója:
 - a kirekesztődéssel sújtott, szociálisan hátrányos helyzetű inaktív és/vagy tartósan alacsony jövedelmű háztartások gazdasági tevékenységének aktivizálása, kibővítése értékteremtő munka lehetőségének biztosításával.
- Mint aktív szociálpolitikai eszköznek a legfontosabb jellemzője:
 - a kliens aktív közreműködésére alapoz, az önsegítés támogatása a célja.
- A szociális földprogram a hazai aktív szociálpolitikai eszközök között a legnagyobb hagyománnyal és legszélesebb kiterjedtséggel rendelkezik.
 - 1992-2006 között több mint 400 településen működött legalább átmenetileg szociális földprogram.
 - Jelenleg több mint 250 településen működik.
 - Az érintett települések az ország „hátrányos helyzetű” kistérségeiben találhatóak.

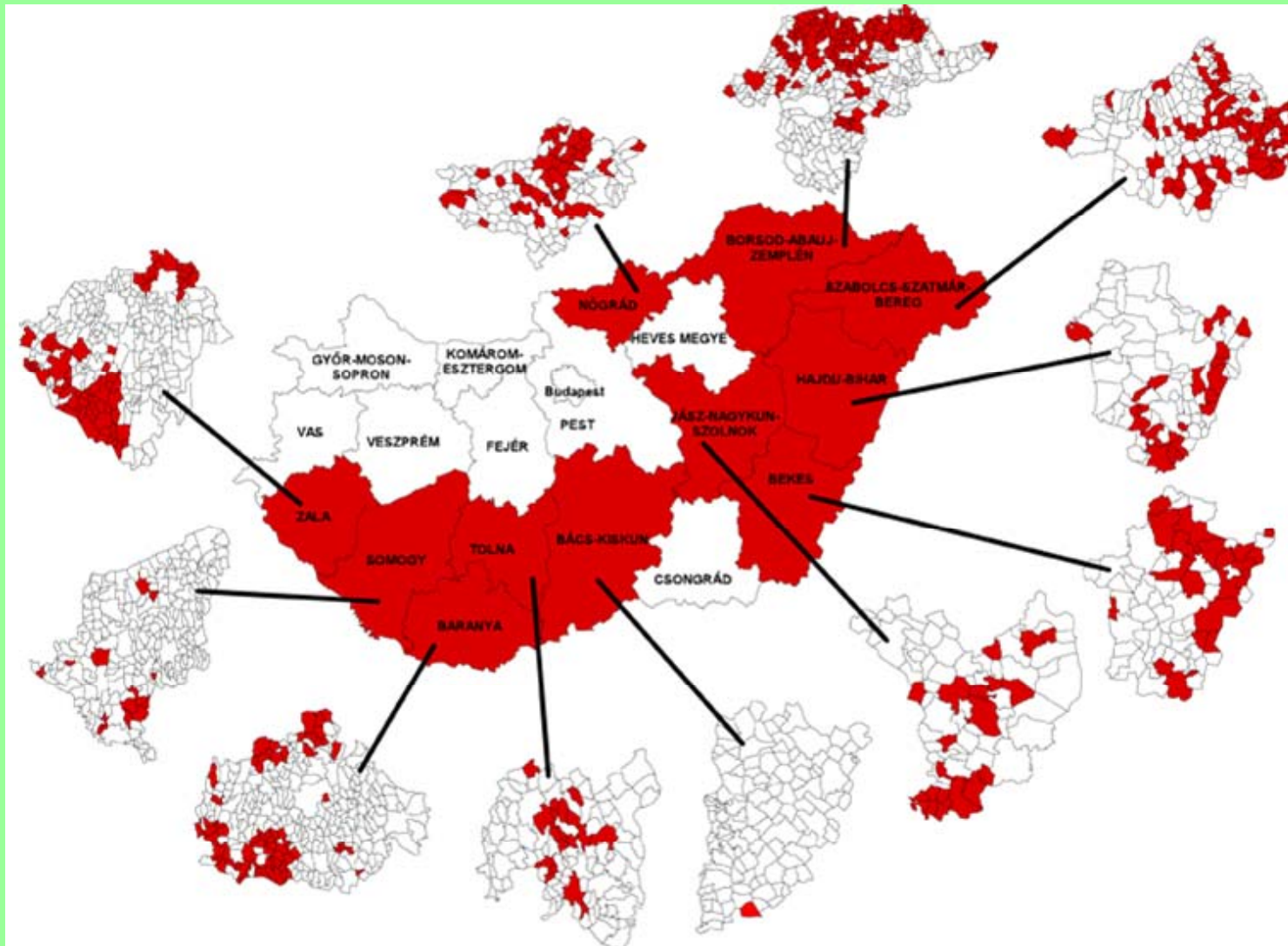
Pályázati támogatásban részesülő programok (2008)

A szociális földprogramba a program indulása óta bevont települések

- Baranya
- Bács-Kiskun
- Békés
- Borsod-Abaúj-Zemplén
- Hajdú-Bihar
- Jász-Nagykun-Szolnok
- Nógrád
- Somogy
- Szabolcs-Szatmár-Bereg
- Tolna
- Zala megyék hátrányos helyzetű települései

Szociális földprogramok Magyarországon (1992-2008)

Működési keretek

- A működtetők:
 - A helyi szociális földprogramot működtető szervezetek döntő többsége települési önkormányzat vagy azok társulásai.
 - Szociális célú közhasznú szervezetek (alapítvány, kht.) működtetik a programok közel ötödét.
- A településeken a szociális földprogram a helyi szociális ellátórendszer részévé vált.
- Az 1993. évi III. törvény 47. §-a szerint a családi gazdálkodás támogatása természetbeni szociális ellátás.
- Az önkormányzat rendeletet alkot
 - a működéséről,
 - a kedvezményezettség feltételeiről,
 - a résztvevők kötelezettségeiről,
 - jogairól.
- A hátrányos helyzetű családok egyénileg kötött szerződések alapján juthatnak hozzá a program által biztosított juttatásokhoz.

A programban biztosított kiadások

- **Termelést szolgáló juttatás, szolgáltatás:** földhasználat, ill. bérlet, szaporítóanyag, kemikália, gépi talajmunkák, állattartás támogatása;
- **Termelésszervezés:** gépkölcsönzés, termeltetés, értékesítés szervezés, termény-feldolgozás, tárolás, szállítás, intenzív termelés vagy háziipar eszközeinek biztosítása;
- **Részvevőkre irányuló szolgáltatások:** szaktanácsadás, képzések, rendezvények, közösségfejlesztés, önszegítő csoportok, háztartás és életmód-alakítás, termelési és egyéb célú szövetkezés segítése.

Az elvárt eredményesség dimenziói

- A résztvevő családok, személyek aktivitásának megőrzésével, képzettségi szintjének emelésével növekszik az esélye a munkaerőpiacra való visszajutásra, vagy önálló megélhetés biztosítására.
- Javul a megélhetési biztonság a hátrányos helyzetű rétegek körében.
- A település népességmegtartó ereje nő, csökken az elvándorlási kényszer.
- A helyi erőforrások hasznosulnak, melyeket a piacgazdaság nem tud hasznosítani.
- Erősödik a társadalmi tolerancia a hátrányos helyzetűek, s közöttük a roma kisebbség iránt.
- A kedvezményezett családok szociális gondoskodásra való rászorultsági szintje csökken, az öngondoskodási igénye nő.

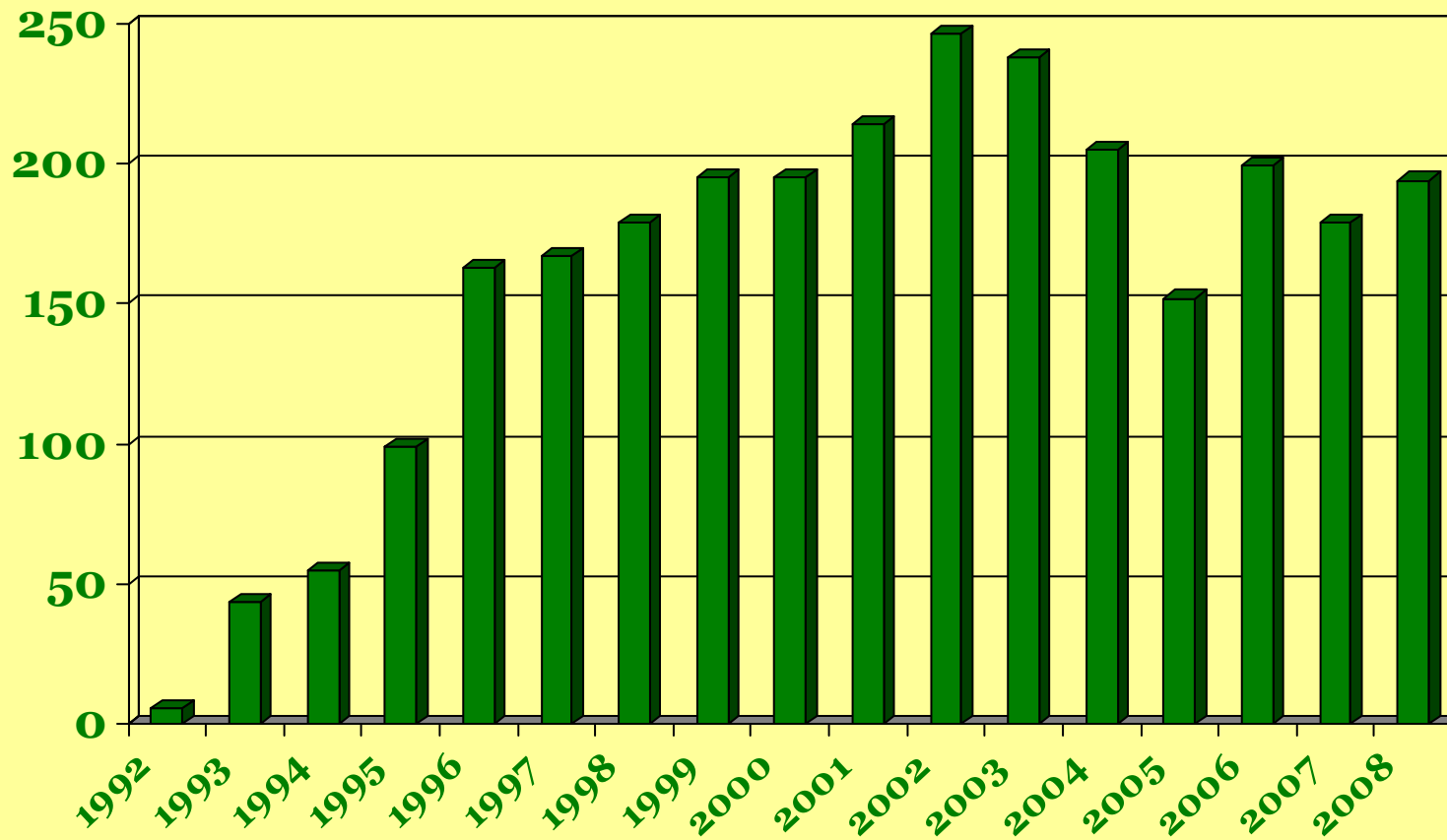
A szociális földprogramban a meghirdetés óta történt változások

- Fejlődött és bonyolódott
 - A támogatási rendszer működése;
 - Szabályozása;
 - A pályázati dokumentáció szakmai elvárásai;
 - A monitorozás és az értékelés szempontjai letisztultak;
- Létrejött a szociális földprogramok országos módszertani osztálya – Esély Szociális Közalapítvány felelős az országos módszertani feladatokért;
- Fejlődött a szociális földprogram hálózata.

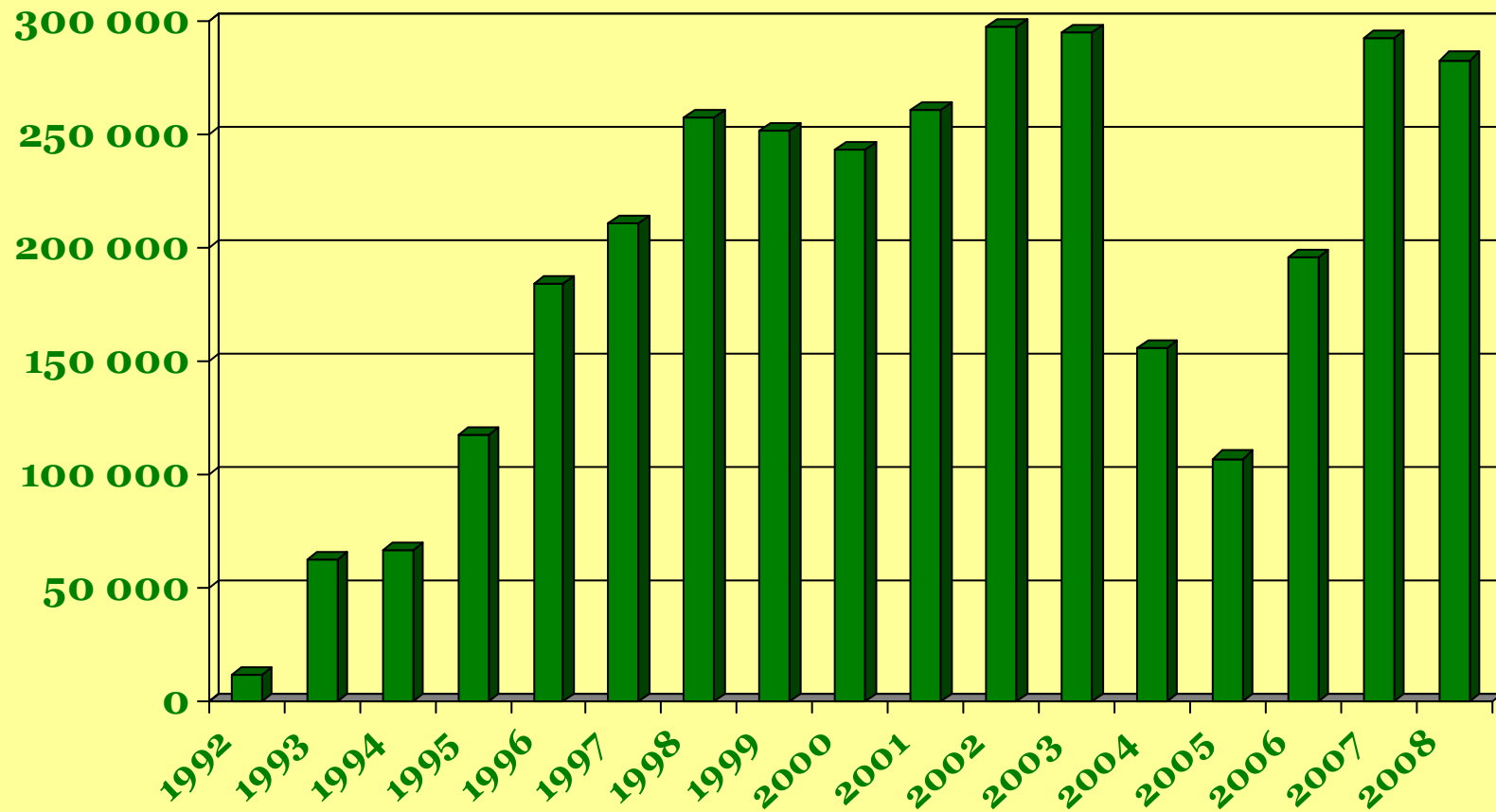
A szociális földprogram kedvezményezetteinek adatai (2006)

Kedvezményezett csoportok	Létszámuk	Arányuk
Tartós munkanélküli	13971 fő	30,79%
Megváltozott munkaképességű	3929 fő	8,66%
Nyugdíjas	7052 fő	15,54%
Alacsony jövedelmű	26691 fő	58,83%
Nagycsaládos	11023 fő	24,30%
Roma származású	18042 fő	39,77%
Összesen	34977 fő	100%

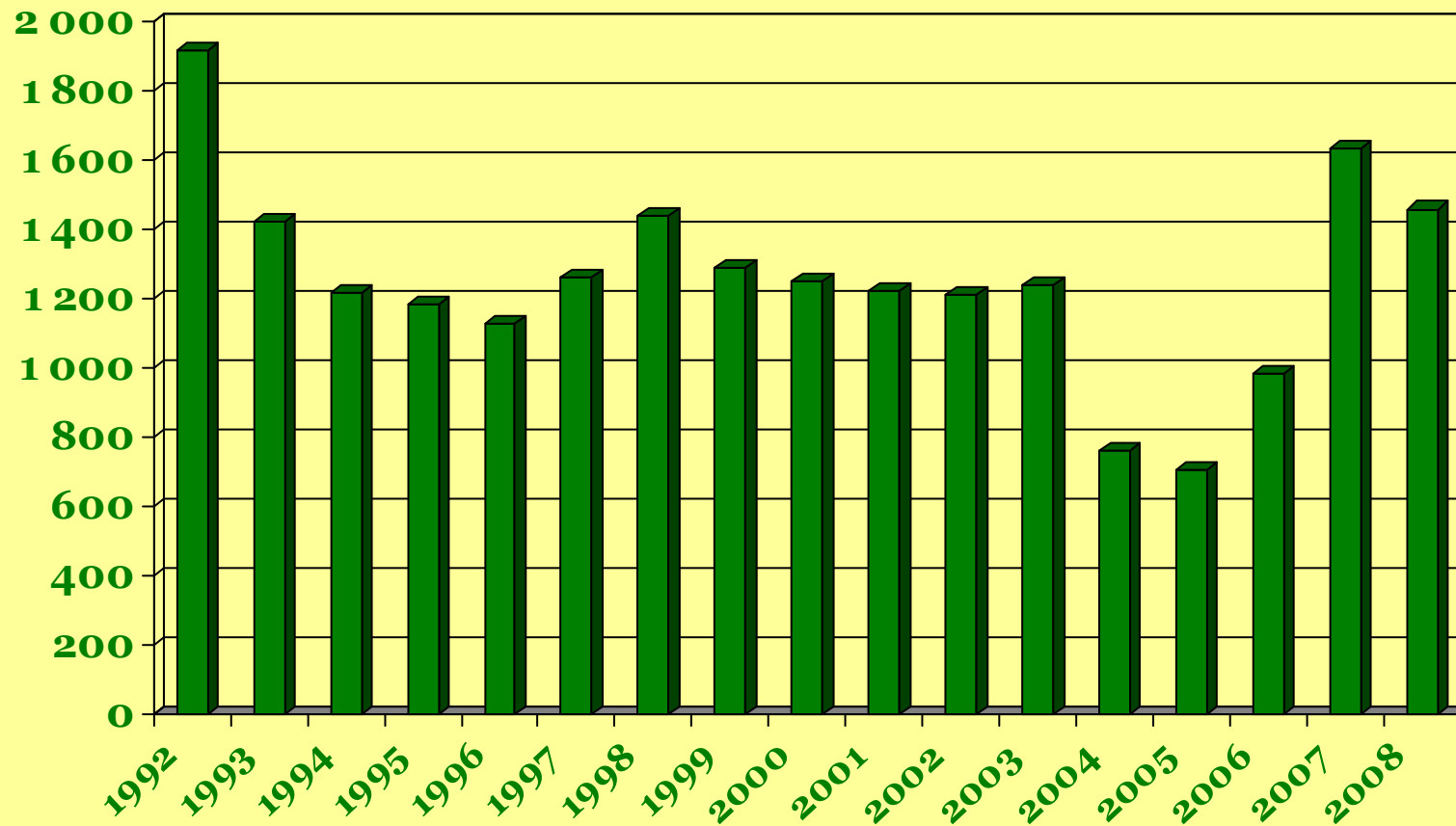
A programba bevont települések száma (1992-2008)

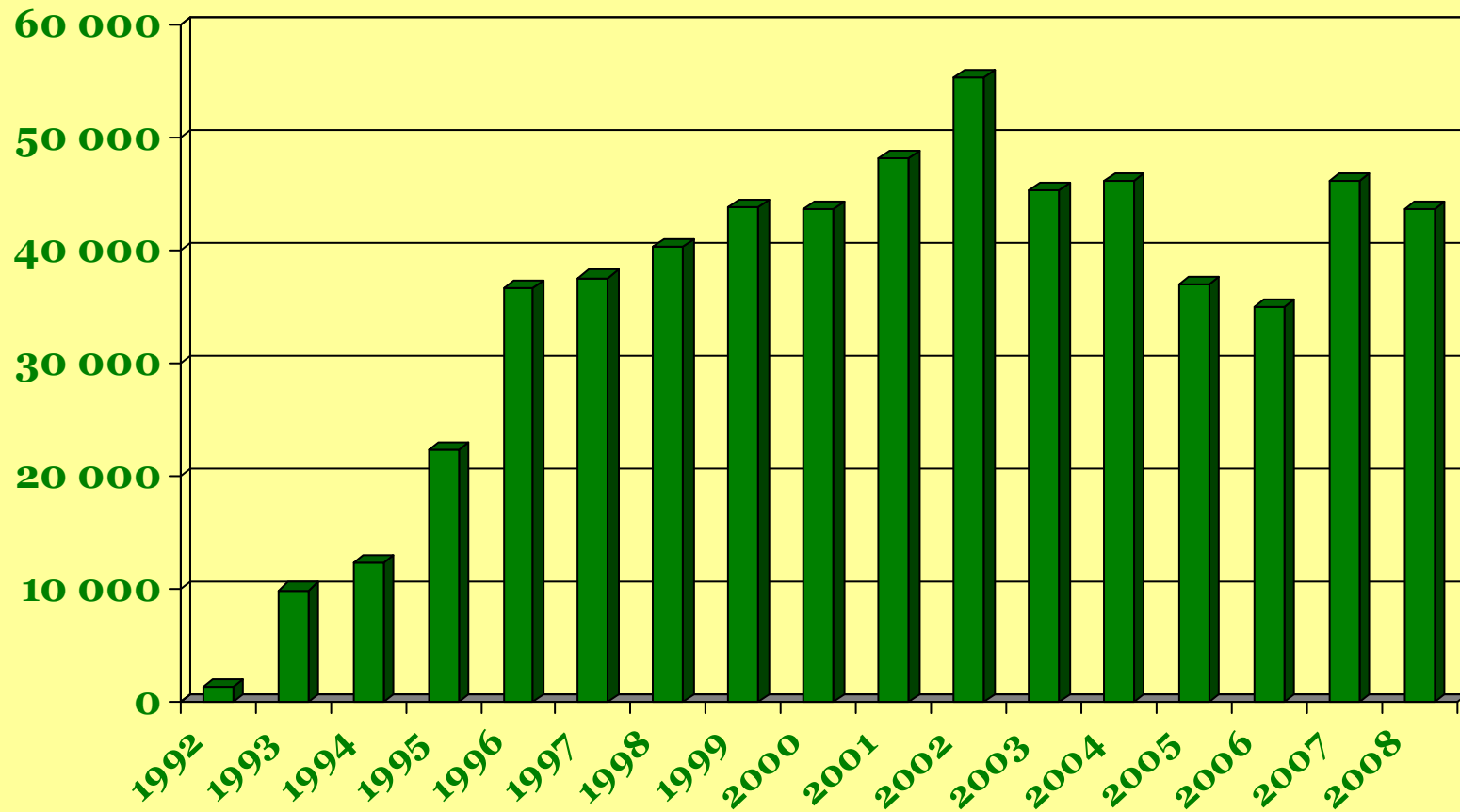
A program támogatási összegei évenként 1992-2008 (ezer Ft)

Átlagos támogatás településenként 1992-2008 (ezer Ft)

A program kedvezményezettjeinek száma 1992-2008 (fő)

A fehérgyarmati kistérség szociális földprogramba bevont települései (2008)

- Botpalád
- Cégénydányád
- Csaholc
- Fehérgyarmat
- Fülesd
- Hermánszeg
- Magosliget
- Mánd
- Milota
- Panyola
- Rozsály
- Sonkád
- Tiszabecs
- Tiszacsécse
- Tizsakóród
- Túristvándi
- Túrricse
- Uszka
- Vámosoroszi

Köszönöm a figyelmüket!